

کنترل و حذف آلودگی منابع آب تجدیدپذیر و بازیابی آنها (با مطالعه موردی حوزه آبریز زاینده رود)

حسین میسمی¹، سعیده سعیدی²، مریم رضایی³، مونا کوچکی⁴
1 هیئت علمی مرکز ملی مقاوم سازی ایران، تهران- صندوق پستی 155-16895
2 کارشناس ارشد مرکز ملی مقاوم سازی ایران، تهران- صندوق پستی 155-16895
3، 4 کارشناس مرکز ملی مقاوم سازی ایران، تهران- صندوق پستی 155-16895
saide82@yahoo.com

خلاصه

کشور ما از نظر اقلیمی در منطقه خشک و نیمه خشک واقع شده و متوسط بارندگی سالیانه آن بین یک چهارم تا یک سوم میانگین جهانی که حدود ۸۶۴ میلی متر میباشد گزارش گردیده است. شرایط طبیعی ویراکشن ناهمگون نزولات جوی و ویژگیهای خاص رژیم جریان آبهای سطحی و زیرزمینی کشور همواره باعث بروز مشکلاتی در مدیریت منابع آبی گردیده است و این درحالی است که بروز شرایط خشکسالی در طی سالیان گذشته بعضاً منجر به اعمال مدیریت بحران در رابطه با مقوله مهم آب و تأمین آن گردیده است. درچنین شرایطی روند فزاینده آلودگی منابع آب این معضل را تشدید نموده و این درحالی است که علیرغم اجرای آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب از اواسط برنامه سوم توسعه بسیاری از واحدهای آلوده ساز (بویژه دولتی) بطورعلنی و غیرعلنی همچنان اقدام به آلودگی منابع آب موجود می نمایند.

بروز آلودگی در منابع آب کشور همواره فشارهایی را روی متولی تأمین آب کشور (وزارت نیرو) بوجود آورده است و از آنجا که مدیریت آب نیازمند انجام پیشتر در سطح کلان کشور (بویژه در سطح حوضه های آبریز) می باشد، لذا هدف از انجام پژوهش حاضر تدوین استراتژیهای کاربردی پیشگیری و کنترل آلودگی آب می باشد تا بدین ترتیب مدیریت و برنامه ریزی بخش آب کشور از نتایج آن برخوردار گردیده و در جهت یکپارچگی گام بردارد.

منظور از استراتژی همان راهبردها و برنامه های اجرایی می باشد که به کمک آنها می توان به اهداف موردنظر دست یافت.

امروزه دیگر مهار و کنترل آب از طریق احداث سد های مخزنی، اخراfi و غیره و تخصیص آب به تنهایی کفایت نمی نماید بلکه تخصیص آب با کمیت و کیفیت مناسب جهت مصارف مختلف در دستور کار وزارت نیرو قرار گرفته و نقش توافقیهای بین المللی نیز در این رهگذر کلیدی بوده که به نوبه خود اهمیت موضوع را بیش از پیش مشخص می سازد. بدیهی است تدوین استراتژی ها و برنامه های عمل پیشنهادی در این تحقیق می تواند زمینه ساز تدوین برنامه های اجرایی و عملیاتی شدن آنها باشد.

کلمات کلیدی: حذف آلودگی، کنترل آلودگی، حفظ منابع آب، احیای منابع، حوزه زاینده رود

مقدمه:

ایران از نظر اقلیمی در منطقه با آب و هوای خشک قرار گرفته است و کمبود آب قابل دسترس و تجدیدپذیر در اکثر مناطق کویری مشهود است به گونه ای که در بعضی از این نقاط آبرسانی با تانکر نیز صورت می گیرد و تهیه آب سالم و بهداشتی برای مردم یکی از شاخصه های اصلی مسئولین آبفای استانی می باشد. لذا نیاز است که تا آنجا که امکان دارد در حفظ و سالم نگه داشتن این منابع تلاش نمود و از وارد شدن منابع آلوده کننده به درون آنها ممانعت به عمل آید. و در صورت آلوده شدن این منابع نسبت به بازیابی سریع آنها اقدام مقتضی و مناسب با مورد پیش آمده صورت پذیرد. جهت کنترل آلودگی منابع آب قوانین و مقرراتی تدوین و به مرحله اجرا گذاشته شده است البته منشاء آلودگی آب به صورت خواسته یا ناخواسته گاهی می تواند در صورت عدم وجود بازوهای توانمند اجرایی به آلوده کردن منابع آب بپردازد. در این مقاله با بررسی و تحلیل برخی تحقیقات صورت گرفته بر روی منابع آب آلوده شده، سعی شده امکان بازیابی آنها و همچنین بررسی مشکلات آینده منابع آب و نتیجتاً راهکارهای مدیریت بهینه این منابع ارائه گردد. البته حوزه مورد بررسی، حوزه آبریز زاینده رود می باشد.

حوزه مورد مطالعه:

حوضه زاینده رود با مساحتی حدود 41500 کیلومتر مربع شامل منطقه ای است واقع در جنوب غربی حوضه داخلی ایران که از دامنه شرقی زردکوه بختیاری تا شرق باتلاق گاوخونی (نواحی غربی استان یزد) ادامه دارد. رودخانه زاینده رود یکی از بزرگترین و پرآب ترین رودخانه های داخلی کشور است که در این حوضه جاری است.

¹ مدیر دفتر تحقیقات آبفای اصفهان
² کارشناس ارشد دفتر تحقیقات آبفای اصفهان